

LETO—YEAR XI. Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. **CHICAGO, ILL. PETEK 15. MARCA (MARCH) 1918** **STEV.—NUMBER 62.** Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.

"MAVRICNA" DIVIZIJA NATEPLA NEMCE.

Amerika bo pomagala Rusiji z mogočno ofenzivo na zapadu. — Bakerjeva mislja.

NEMCI SO SE UMAKNILI PRED AMERICANI.

Washington, 14. marca. — General Pershing je sporočil vojnemu departmentu, da ameriška četa, ki so 6. t. m. odbile nemški napad, pripadajo 42. diviziji, (takozvani "mavricni" diviziji) kateri je dodeljena 140. poljska artiljerija z več sto možmi iz Ohiosa.

Ofenziva na zapadu — pomoč za Rusijo.

Washington, 14. marca. — Pomoč, ki jo je Wilson obljubil v svoji poslanici ruskemu sovjetu, pride z zapadne fronte. Uradniki v vojnem departmentu, ki so dobili tajna povelja, katera morajo biti takoj izvršena, izjavljajo, da je ameriška vlada izvršila močnejšo diplomatsko potezo. Predsednikova poslanica ruskemu sovjetu postane historični dokument vojne in zaznamuje začetek nove dobe v svetovnem konfliktu.

Stabni oficirji pravijo, da je Wilsonov telegram sovjetu v tesni zvezi z obiskom Evrope vojnega tajnika Bakerja in z organizacijo novih armad v Združenih državah. Zdej je v načrtu velika ofenziva, ki se menda izvrši prej kot v enem mesecu in sodelovale bodo tudi ameriške armade. Udarce na zapadni fronti prisili Nemčije in Avstrijo, da umakneta svoje čete iz Rusije in Rumunije.

V Washingtonu so prepričani, da pade v vodo kajzerjev načrt za kampanjo v Aziji, ki ima Odevo za bazo bojnih operacij. Nemci bodo umaknili poslednje prste po aneksijah ruskih ozemelj in posili za mir, kakor hitro ameriške in zavezniške armade zdrobe prusko-militaristično vojskino na Francoskem in v Belgiji.

Nemci so se umaknili pred Američani.

Pariz, 14. marca. — Tukaj javljajo, da je bil večerajšnji dan, dan najhujših bojov za ameriške čete odkar so v Franciji.

Ameriška fronta v Franciji, 14. marca. — Ameriška artiljerija na bojni fronti je prisilila Nemce, da so se umaknili iz prve črte svojih zakopov. Ogleadne partije, ki so obiskale jarke, so jih našle prazne in večinoma zasute.

V okolih Chemin des Damesa je bila ves dan večerajšnja topla bitka med Nemci in Američani in ameriški ogenj je povsod odzval sovražnega. Ko so prišli naše baterije zjutraj z bombardiranjem, je minilo dva deset minut predno so Nemci odgovorili s silovitim ognjem, toda v treh minutah so sovražni topovi umolčali.

Na fronti severno od Toula so ameriške baterije potlačile plinske napade in uničile 300 nemških plinovometrov z močvom. vred. Dvignili so napad so dali avijatici, ki so opazili in fotografirali zrakoplovne aparate za plin, razdeležene v pet baterij. Topniški častniki so nato namerili topove in v minutah pomeli s plinskimi aparatih in obojem, ki jih je operirali.

Američanov ubitih do danes.

Washington, 14. marca. — Po zadnjem seznamu izgub je do danes padlo vsaj skupaj 348 ameriških vojakov v bojih na Francoskem. Te izgube že presegajo šteje ubitih v špansko-ameriški vojni leta 1898, ko je izgubilo le 280 mož življenje.

Na ostalih frontah.

Zapadna fronta iz Londona poročajo o mnogih in uspešnih avijacijskih vpadih in topniških dvojnih napadih na raznih krajih bojišča in posebnih izprehajih. — Iz Londona javljajo o topniških bitkah. (Dalje na 3. str., 2. kol.)

SENAT JE SPREJEL VOJNI PRORAČUN.

\$1.180,000,000 dovoljenih za nujne vojne potrebe. \$114,000,000 za topove.

SOVRAŽNA POSESTVA NA PRODAJ.

Washington, D. C. — Senat je sprejel naknadni vojni proračun, ki dovoljuje \$1,180,000,000 za nujne vojne potrebe. V predlogi so odstavki, ki pooblašajo vlado, da proda sovražna posestva in kupi pomole, ki jih lastujejo nemške parobrodne družbe.

Senat je dodal k proračunu \$73,000,000. Ta denar je določen za vlado, da lahko disponira s sovražno lastnino. Treba je, da še zbornica osvoji to postavko v proračunu, da lahko proračun predloži predsedniku v podpis.

Glavne točke v proračunu so sledeče:

Armada.	
Potrebščine	\$ 28,358,000
Transportacija	125,000,000
Vzkladičenje in odpošiljanje	150,000,000
Kasarne	67,250,000
Vojaške postojanke, vodovodne naprave, in kanalizacija	20,180,000
Bolnišnice	21,270,000
Inženirske operacije	70,000,000
Oprema skladišča	257,000,000
Nakup in izdelovanje opreme	34,000,000
Topništvo	114,000,000
Začasno pisarniško poslopje	5,775,000
Potrebni uslužbenci	4,470,000
Mornarica.	
Oprema	\$ 10,000,000
Washingtonska topniška tovarna	5,499,000
Arzenali in dokoli	6,144,000
Bolnišnice	7,750,000
Taborišča za vežbanje	12,000,000
Oprema postaje	2,500,000

Senator Reed, demokrat iz Misourija, se je trudil, da se črta postavka v proračunu za živilsko in kurivno upravo. Njegov trud je bil zastoj. Senator Reed je ob enem napadel živilsko upravo. Govoril je tri ure, pričakovanega uspeha pa ni dosegel. Iz njegovega govora je bilo spoznati, da mu ni všeč, da ima živilska uprava pravico določati cene.

V proračunu je določenih deset milijonov dolarjev za nakup solitra, ki bo služil farmarjem za umetna gnojila. K tej postavki je bil sprejet dodaten predlog, po katerem bo denar, ki prihaja iz prodaje solitra, zopet naložen v nakup solitra.

GOMPERS POEDRAVLJA RUSKI SOVJET.

Washington, 14. marca. — Samuel Gompers je poslal v imenu eksekutive Ameriške delavske zveze telegram sledeče vsebine kongresu ruskega sovjeta v Moskvi:

"Obračamo se do vas v imenu svobode in vas zagotavljamo, da udarci na rusko svobodo ravno tako bole ljudstvo Združenih držav, kakor če bi bili zavdani njeemu. Ameriško ljudstvo šeli pomagati ruskemu narodu v boju za obrambo svobode in hoče informacij, kako naj pomaga. Govorimo v imenu organiziranega delavskega ljudstva, ki se bovi za svobodo in ideje demokracije. Bodite pogumni, kajti pravica mora zmagati, če se vsi svobodni ljudje združijo proti avtokraciji. Pričakujemo vaših sugestij."

New York, 14. marca. — "Izga za narodno edinstvo" je tudi poslala brzojavko kongresu sovjeta, v kateri izraža željo, da si ruski narod ohrani priborjeno svobodo in soglasa s poslanico predsednika Wilsona. Brzojavko je med drugimi podpisal tudi kardinal Gibbons.

New York, N. Y. — Lokalna živilska uprava je zaprla sedem in petdeset restavracij, ki se niso ravnale po njenih odredbah. Živilski upravitelj Hoover je odobrili sklep lokalne živilske uprave.

ČRNOGORSKA AFERA PRED SODIŠČEM.

Trinajst Črnogorcev obtoženih napada na Srbe in neojalnosti do Amerike.

IZPOVEDBE PRIČ.

Indianapolis, Ind. — Miloš Ivanović, črnogorski sodnik in priča proti trinajstim Črnogorcem, obtoženim zarotniške obstrukcije proti vojnim pripravam Združenih držav, je s pomočjo tolmacha povedal, kako je bežal v letu 1918 iz Črne Gore, ko so vanje udeležili armade centralnih sil. On in še drugi vladni uradniki so ustanovili narodno jugoslovansko zvezo za odrešitev Jugoslovancov izpod habsburškega režima. Dejal je, da je prišel sem, da priporoči svojim sorojakom, naj vstopijo v armado Združenih držav. Priporočeval je o svojem obisku v Detroitu v avgustu minolega leta. Tam se je sešel s K. M. Pejovičem, urednikom črnogorskega lista "Črnogorski Glasnik".

Kmalu po prihodu je bil povabljen v nekovo kavarano. Njemu in drugim njegovim tovarišem so takoj stavili razaljavna vprašanja in kmalu je nastal pretep. Več mož, ki so jih vodili nekateri obtoženci, so planili na srbskega častnika Štefan Bogdanoviča, ki je spremljal Ivanoviča in Vukmiroviča. Nastal je pretep, vmes je posegla policija in izvršila aretacije.

Popoldne je pozval državni pravdnik pet Črnogorcev iz Detroita, da pričajo. Neki priča je izpovedala o pogovoru s Miro Mitrovičem, predsednikom "Glasnika", v katerem je Mitrovič dejal, da obžaluje, da niso bili Ivanovič in drugi ubiti, da ne morejo potem odrihati shodov druge. Priča je rekla, da je Mitrovič namiguje tako govoril, ko je silil o dogodkih v Indiana Harborju.

John J. Grgurovič, ki je bil štiri leta v zvezi s sveznim justičnim departmantom, in ga je vlada porabila kot agenta pri preiskavi proti avstrijskemu poslaniku, Boy-Edu in von Papenu od nemškega poslanstva, je bil prva pričča, ki jo je pozval državni pravdnik. Grgurovič je razložil, da je sedaj tajnik Jugoslovanskega narodnega odbora v Washingtonu, organizacije, ki je na razpolago sveznemu inteligentnemu departmentu. Dejal je, da je Jugoslovanski narodni odbor odobril delegacijo, ki jo je vodil Ivanović.

Mr. Magnus je v otvoritveni adresi analiziral politične razmere na Balkanu, da dokáže, da so obtoženci združeni s frakcije, ki simpatizira z Nemčijo. Dejal je, da bodo pričle dokazale, da so obtoženci širili govornice, da Nemčija zmaga v vojni in da morajo simpatizirati s centralnimi silami, ki napravijo Črnogoro prvo državo v jugoslovanski državi. Po izjavi državnega pravdnika so hoteli te misli izvesti s razbijanjem shodov, ki so jih Ivanovič in tovariši obdržali v Detroitu in Indiana Harbor.

S. A. Clinehens, zagovornik obtoženec, je v adresi na porotnike izjavil, da afera izvira iz osebnega prepira in da so bili napadi provocirani. Dejal je, da je bil namen Ivanoviča in tovarišev dobiti podpise ameriških Črnogorcev, da jih lahko vržejo ko karte na mizo pri mirovni konferenci in s njimi dokáže, da žele Črnogorci v Ameriki združenje s srbskim kraljem na čelu. "Ti ljudje so predlagali, da Črnogorec postavijo v kol svojo domovino," je rekel sir. S. A. Clinekens.

Mr. Mangusov pomožec Georg M. Crane, kot posebni javni tožitelj. Obtožence zagovarja mr. Clinehens in S. C. Duyer iz Hammonda, Ind.

MOGOČE PRIDEJO EKSPRESNE DRUŽBE POD VLADNO KONTROLO.

Washington, D. C. — V telegrafskih upravitelj glasovi, da se vladno nadzorstvo mogoče razširi na glavne ekspresne družbe: Adams, American, Wells Fargo, Southern, Great Northern, Canadian in Western.

AVSTRIJA NA VULKANU

JUŽNA RUSIJA MOBILIZIRA ARMADO.

Kongres sovjeta odločen za dva dni. Čehi in drugi Slovani iz Avstrije pomagajo bolševikom.

RUMUNJA ODPELA NEM. GEM POT V ODESO.

Petrograd, 14. marca. — Nemške čete so okupirale finsko pristanišče Abo napadno od Helsinkina. Nato so se začeli Nemci v velikih četah pomikati v notranost finske republike. Oporišče nemške armade je na Alandskih otokih.

London, 14. marca. — Z bojišče javljajo danes, da so zavezniški avijacijski sbili na tla 94 nemških croplanov. 79 so jih podrli Angliji, 15 pa Francoski. Zavezniški letalci so ponovno bombardirali nemško mesto Freiburg s dobrim uspehom.

Amsterdam, 14. marca. — Iz Berlina poročajo, da so se Čehi in drugi desertarji iz Avstrije pridružili bolševikom v Ukrajini. Njihovi so se vedkrat spopadli v kijevskem boju s četami teh prostovoljcev.

Amsterdam, 14. marca. — Po uradnem poročilu iz Berlina so bile nemške čete poslane v Odeso, da pomagajo po dogovoru s rumunsko vlado.

Washington, 14. marca. — Ameriški poslanik Francis javlja iz Vologda, da je Leon Trockij izjavil 12. t. m., da je vojna z Nemčijo neodvisna, kar se misli na to, da bi ruski proletarijat odobril mirovno pogodbo. Trockij se je tudi izrazil za "šolsko disciplino" v armadi.

Amsterdam, 14. marca. — Nemški vojni stan poroča, da so Nemci in Avstrijeci okupirali Odeso.

Odesa je bila v zadnjem času v rokah ukrajinskih bolševikov, ki kontrolirajo tudi rusko bojno brodogradnjo na Črnem morju. Mesec ima okrog 450,000 prebivalcev in je največje rusko pristanišče in trgovsko središče ob Črnem morju. Odesa v rokah Nemčije pomeni kajzerjevo bojno črto od Baltičkega do Črnega morja in popolno potlačeno Rumunijo. Železni obroč okrog Rumunske je zdaj gotov in njena politična, gospodarska in militaristična neodvisnost je uničena.

Bolševiki v južni Rusiji organizirajo armado.

Washington, 14. marca. — Brzojavke, ki jih je prejel državni departmnet, se glase, da bodo delavske vojaški sveti v južni Rusiji nadaljevali vojno za politično svobodo in neodvisnost. Dasi še ni poročil iz Rusije, kako so bolševiki sprejeli Wilsonovo poslanico, vendar se tukaj domneva, da je kolikor toliko ohrabila ruske delavske mase.

Druga ugodna vest je, da je bil vseruski kongres v Moskvi v torek prelošen na danes (četrtek), kar se razlaga, da je opozicija proti mirovni pogodbi tako močna, da se je Lenin poslužil zavlačevanja do akrajne ure. Po zahtevi Nemčije mora biti pogodba ratificirana do polnoči 17. marca.

Poročila govore, da bolševiki na vsi ukrajinski fronti mobilizirajo nove čete s pozivom, da je dolžnost ljudstva boriti se in pogratiti Nemce iz Rusije brez oziira na to, kaj sklene kongres sovjeta v Moskvi. Mobilizacija se vrši na redni način. Čete po 1000 do 10,000 mož se sestavljajo iz vojakov stare ruske armade, ki so pomešani med nove prostovoljce; čete so pod vodstvom poveljnikov, ki jih volijo sovjeti.

Iz Curiba javljajo, da so saksonske čete v zvezi z belo gardo. (Dalje na 3. str. 1. kol.)

Vojaštvo razbilo jugoslovansko ustavodajno skupščino; mnogo delegatov ranjenih in aretiranih. Kako je Seydler delal račun brez kajzerja Viljema. Avstrijska vlada protiustavna. Interniranje vojakov, ki se vračajo iz ruskega ujetništva.

Washington, D. C., 14. marca. — Srbsko poslanstvo je prejelo vest, ki je danes objavila, da so jugoslovanski delegatje otvorili skupščino, na kateri so hoteli sprejeti ustavo za jugoslovansko državo in izvoliti narodni svet. Takoj po otvoritvi je policija obkolila poslopje zborovanja in zahtevala, da se skupščina razide. Ker so delegatje zavrgli zahtevo, je prišlo vojaštvo policiji na pomoč in nasokotilo poslopje. Veliko število delegatov je bilo ranjenih in aretiranih.

(V poročilu ni omenjeno, kje se je vršila ta skupščina. Mogoče je bila v Ljubljani.)

Curib, Švica, 14. marca. — Z Dunaja poročajo, da je avstrijska vlada sklenila internirati vojnne ujetnike, ki se vračajo domov iz Rusije. Boji se, da zaneso ruske revolucionarne ideje med ljudstvo v Avstro-Ogrski.

(Večeraj smo priobčeli v "Prosveti" nekaj brzojavk iz Švice, ki slikajo nove politične in socialne nemire v Avstriji — med njimi je naveden tudi manifest jugoslovanskih poslancev, ki zahtevajo pravico samoodločevanja za Jugoslovance — danes pa prihajamo poročilo nekoga ameriškega poročevalca iz Curiba, ki se poča z najnovejšim političnim položajem v Avstriji.)

Curib, Švica. — Avstrija se nahaja pred novo krizo, kakršna še ni pretela nobeni vojaknici se državi, izvzemti Rusije. Seydlerjeva vlada na Dunaju je zastoj čakala na odobritev provizoričnega proračuna do polnoči 28. februarja in ker je ni podprla zbornica do tega časa, je vlada zdaj nepostavna in protiustavna. Politična atmosfera je polna elektrike in novi popularni nemiri, veliko večji in resnejši, kakor so bili ob času zadnjega štrajka na Dunaju, lahko izbruhnijo vsak čas.

Protiustavna agitacija med avstrijskimi Poljaki je vedno večja. 17. februarja je bil v Krakovu generalni štrajk. Prodajalnice so bile zaprte, poulične kave niso vozele, hiše so bile zavite v črtno, vršili so se mnogi shodi in prebivalstvo je bilo na ulicah v dolgih obhodih. Poljske banke so pretegle vsako svezno z avstrijskimi bankami. Policija je prijela nekaj agitatorjev, zaplenila letake v tiskarnah in ustavila časopise, toda vesti o enakih nemirih v Varšavi so se bolj podkurile ljudstvo.

Čehi so pripravljani za boj. Vse češke stranke so se združile in postavile Kramara in Rasina za vodi telja; oha sta še bila obojena na smrt zaradi "veležadajstva", toda pozneje sta bila pomiloščena. Rasin, ki je predsednik češke stranke, je izjavil, da je prišla ura za ustanovitev češko-slovaške neodvisne republike, četudi s krvjo in solzami.

"Arbeiter Zeitung", glasilo nemške socialdemokratske stranke na Dunaju, piše sledeče o položaju v Avstriji:

"Avstrija je edina vojskujoča se država, ki nima v parlamentu podpore za svoj proračun. Ne močimo se — to ni več ministrska kriza, temveč državna kriza; ni več proračun, ki ne more dobiti večine v državnem zboru, marveč je Avstrija sama.

Stranke se niso dvignile toliko proti Seydlerju kakor proti režimu, ki ga on zastopa. Čehi zahtevajo češko državo in Slovanci jugoslovansko; Poljaki in Ukrajinci se hočejo ločiti od monarhije; Italijani in Rumunji si cer molče, toda vsakdo ve, kaj zahtevajo.

Avstrija ni več drugo, kakor beseda. Država, ki sredi vojne ni ma v parlamentu večine, ni zdrava in odpraviti ne more, dokler res ne postane posest narodov, ki jo tvorijo. Odpraviti sploh ne more, dokler nimamo miru. Vaska nadaljna ura vojne povečuje nevarnost raspada monarhije.

Sedanja politična kriza izvira iz revolte Čehov, Slovencev, Poljakov in nemških socialistov proti pruskemu imperializmu. Manifestacija je za Wilsonov mirovni program in za takojšnji sporazum med Dunajem in Washingtonom. Berlin bi rad dokazal svetu, da so militaristi izvojevali popolno zmago, toda nemški proletarijat in nemški narodi v Avstro-Ogrski ne marajo jarni militaristične zmage. To je, kar pomeni sedanja kriza.

Seydler je napel vse moči in jih še napenja, da ustvari vladno večino v državnem zboru; pridobil bi rad Poljake ali socialiste ali pa oboje. 19. februarja je rekel Poljakom v zbornici, da mirovna pogodba z Ukrajino še definitivno ni rešena in da Poljska lahko še dobi nazaj pokrajino Čolin, ako Ukrajina pravedno za polje odločitev. Socialisti so pa povedali, da se vedno upa na pogojni mir med Avstrijo in Zdr. državami.

Poljaki ni dosegel nič. Ko je prišel govoriti, so poljski poslanci zapustili zbornico, Čehi in Jugoslovani so pa tako kričali in ropotali, da ni bilo slišati njegovih besed.

Končno je ministrski predsednik stavil zadnjo karto na socialiste nemške narodnosti. In res, ko jim je obljubil, da Avstrija ne bo prisostvovala nemški ofenzivi proti ruskemu sovjetu, so nemški socialisti sklenili toliko kompromisa, da so obljubili glasovati za evlvin proračun, ne pa za militaristični kredit. Socialisti so tudi hoteli zadržati razpust parlamenta, kjer je edini prostor v Avstriji, da smejo odprto povedati, kar imajo na srcu.

Izglejajo, je torej, da bo vlada naposled dobila večino v državnem zboru, toda Seydler je obručal, nemški kajzer Viljem je bil obsrnil. Dne 23. februarja je pa cesar Karl poklecan v glavni stan nemške armade, kjer je imel se stanek z nemškimi cesarjem in generalom Ludendorffom. Bil je general, ko je moral Karl zopet odločiti med željami svojega ljudstva in onimi nemških militaristov, in odločil se je, kakor po navadi za pruske militariste. Kajzer Viljem je zahteval, da mora Avstrija poslati svoje čete v Ukrajino proti bolševikom in cesar Karl se je udal. Za nagrado je kajzer obljubil, da bo pomagal Karlu v boju proti Slovonom, dal Avstriji finančno pomoč in potrebno lito, kadar bo huda sliha in za nameček mu je dal dober svet, da ne sme avstrijska vlada sklepati nobenega kompromisa s Slovani in socialisti.

Dne 25. februarja so imeli avstrijski ministri viharno sejo, ki je trajala vsa noč in drugega dne je Seydler obvestil zbornico, da ne more biti kompromisa. Zbornica mora odobriti ves proračun. Poslanci so takoj suspendirali zborovanje in voditelji opozicije so potem odlašali glasovanje za proračun od dneva do dneva. Tako je prišel 28. februar in minil in proračun še ni bil sprejet. Po ustavi je vlada valed tega protiustavna. Jetočamo je bila razglasila uradna vest, da so avstrijski ministri odšli v Varšavo.

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izdaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4038.

Datum v oglasju s. pr. (Februarija 25-15) poleg valoga imena in neodvisnosti, da vam je o tem dovoljeno naročnina. Fenotiv je prevozan, da se vam ne ustavi list.

Wilson in Rusija.

Wilsonova poslanica ruskemu sovjetu, ki je bila objavljena pred nekaj dnevi, se sme po vsi pravici uvrstiti med najfjadrnatejše in nekompromisne dokumente, kar je bilo do danes spisanih z ozirom na ruski položaj.

Tega mnenja niso sami prevdarni socialisti, temveč tudi razodnejši političarji starih strank in diplomatje, ameriški in inozemski v Washingtonu. Socialistični kongresnik Meyer London in republikanski senator Borah sta poleg mnogih drugih izjavila, da je Wilsonova poslanica odkritosrčni izraz globokih simpatij do ruskega proletarijata, organiziranega v sovjetu, ki se je v svojem boju z domačimi in tujimi sovražniki svobode doslej zastopal ozirala na bratako pomoč inozemskih demokracij. Wilson je bil prvi med prvimi državniki, ki je ponudil nesebično moralno pomoč ameriškega ljudstva ruski demokraciji.

Kratka Wilsonova poslanica ne vsebuje nobenih sladkih fraz, za katerimi se bi skrivali kakšni sebični nameni; kar je v nji povedanega, je povedano iz srca brez ozira, kakšno mnenje imajo o Rusiji in njeni sedanjih delavski vladi drugi državniki na primer pri zaveznikih. Predsednik velike ameriške republike je ponovil, kar je že parkrat povedal, da Združene države niso bile v vojno za dosego kakšnih imperialističnih ciljev bodisi zase ali koga drugega, temveč samo zato, da se doseže pravičen mir, ki bo jamčil priložnost svobodnega razvoja in demokracijo za vse narode.

To je tako jasno, da odprto priznavajo tudi diplomatje v Washingtonu, ko pravijo, da je med vojnimi cilji Amerike in evropskih zaveznikov velika razlika.

Diplomatje gredo še dalje in pravijo, da Wilsonova poslanica nima namena vplivati na kongres sovjeta, da odkloni mirovno pogodbo z Nemčijo; Amerika je od začetka revolucije z Rusijo in na splošni mirovni konferenci se bo krepko potegnila za pravice ruskega ljudstva brez ozira na vsiljen mir po pruskih avtokratih.

To je Wilsonov mirovni program, ki ga je objavil meseca januarja t. l. in njegova poslanica sovjetu se prav lahko smatra za dodatek k šesti točki omenjenega programa, ki se glasi:

"Nastop sestrskih držav napram Rusiji v prihodnjih mesecih bo dokazal, dali imajo te države nesebične simpatije z Rusijo in dali razumejo njene potrebe, ločene od svojih lastnih interesov."

Od tedaj sta pretekla dva meseca — in pokazalo se je! Ne ena "sestrskih" držav ni pokazala nesebičnih simpatij do revolucionarne Rusije. Edina Amerika je to storila.

Iz citiranega odstavka in zadnje poslanice je jasno razumljivo, da Wilson ne dela razlike med centralnimi državami in ententnimi zavezniki. Predsednik je povedal vsemu svetu, da se mora dati Rusiji najsvobodnejša priložnost, da doseže svoje cilje, ki si jih je začrtala na podlagi zadnje revolucije, pa naj vladajo bolševiki ali kdorkoli, in Združene države ne bodo pripoznale nobenega napada na njeno suvereniteto, geografične vezi ali na njene gospodarske pravice, pa naj bo kriva tega napada Nemčija ali Japonska v sporazumu z ententno.

Wilsonova poslanica ruskim bolševikom je historične važnosti in ne sme ostati brez učinka na delavske mase v Rusiji.

Nazaj v srednji vek. — Tajnost je prišla na dan! Kajzer je zato začel svetovno vojno, da preskrbi svojim šestim sinovom nove trone. Kajzerjeva zmaga pomeni torej, da pojde Evropa nazaj za tristo let.

Razmere med Slovenci v Minnesoti.

Is Minnesota. — Po železnem okrožju v Minnesoti se še dalje časa mudita na agitacijskem potovanju za Slovensko Narodno Zvezo dr. B. Vošnjak in R. Trošt. — Njun glavni namen je ustanoviti podružnice za gori omenjeno organizacijo in vspodbujati tukajšnje Jugoslovane k lojalnosti napram Združenim državam. To naglašajo Trošt v svojih intervjujih z uredniki tukajšnjih lokalnih listov. "The Eveleth News" pravi o Troštu, da je "organizer of the Slovenian Alliance", ki je organizacija priznana po federalni vladi in se bori za Združene države. V poročilu o shodu v Virginiji v "The Duluth Herald" se imenuje Slovence "Slavonians". Duluthska "Tribuna" nas imenuje Slovenians, ki je menda edini list, da nas imenuje vsaj deloma pravilno.

V poročilu "The Eveleth News" pravi Trošt, da je njegov in Vošnjakov namen nabirati prosvetljence za jugoslovansko armado, agitirati med njimi za nakupovanje liberty-bondov in vojno-važevalnih znakov, zatirati krivice, ki bi onemogočali vojna naročila, sploh delovati, v smislu lojalnosti napram Združenim državam. "Slovenska (!) narodna zveza", ki jo tu predstavljamo, je svetovna organizacija, ki ima svoje sedeže v vseh zaveznikih in avtoritativnih glavnih mestih ter v vseh važnejših mestih v Združenih državah," pravi Trošt v omenjenem listu. Nadalje je obvestil omenjeni list, da S. N. Z. izdaja svojim članom karte, ki jim vzamejo avstrijsko podaništvo in jih napravijo člane zaveznikih narodov.

V Minnesoti so Slovenci naseljeni že desetletja, toda ameriški častniki lokalnih listov še danes ne vedo, kaj so Slovenci. "Duluth Herald" piše o "slavonikem" shodu in o zborovanju "Slavonians, Croats and Serbians". Ravno na tisti strani pa piše o "Avstrijeju" Louis Downu, ki ga je neki Italijan obkral z nošom.

V minnesotakem železnem okrožju je na tisoče Slovencev in v nekaterih mestih tvorijo večino prebivalstva, dasi prav v javnem in političnem življenju nikjer ne igrajo tiste vloge, ki jim gre po številu stanovnikov. V naselbinah žive kompaktne skupaj, vseh tega bi kulturno delovanje med njimi ne bilo težko, če ... bi ne bil razmere take, kakršne so.

94 odstotkov Slovencev molka- ga spola dela v železnih rudnikih. Ostalih šest odstotkov se lahko razdeli na trgovce, gostilničarje, agente, župnike in politične. Rudniška industrija se nahaja pod kontrolo močnega jadranskega trasta. V nekaterih mestih so vsi rudniki last te korporacije. Kar je neodvisnih rudnikov, so deloma tudi pod trustovsko kontrolo, posebno kar se tiče gibanja organiziranega delavstva; v takih slučajih se morajo ravnati po taktiki, kakršne jim naložajo trusti. Kako težko je delovanje med minnesotakimi Slovenci na kulturnem polju, mi lahko potrjuje vsi tisti, ki so se delovali v teh krajih. Še mnogo težje je delovanje na političnem polju. Še eno pa se še vselej pred raznimi volitvami uveljavljali politični klubi, ki so jih organizirali slovanski izgovori in ljudje, ki so želeli postati kandidati in priti v javno urado. Po volitvah so se taki klubi sistematično razpuščili. Za delavstvo taki klubi niso imeli nikakršnih koristi in delavstvo ni imelo varovov števati za njimi.

Trgovci in obrtniki so ravno tako odvrnili od milosti družbe, kot rudarji. Našel bi lahko več slučajev, kjer se družbe uničile ekstenzno nekaterih obrtelnikov in trgovcev, kar se niso hoteli udinjati na orožje družbam. Kdor ima rudarjev je s takimi ljudmi, ki so prišli v needlost pri družbah, so slovali, je bil odvoljen. To je pomagalo. Vankda, ki je prišel s kakim podjetjem, bodisi v trgovino ali karkoli, je dobre paši, da ni prišel v needlost pri družbah, kar bi pomenilo propast njegovemu podjetju. S tem se mislim reči, da v teh krajih ni nikakršno opozelje proti interesom družb. Tudi pri volitvah nastopajo vsi kandidati, četudi največkrat le navidezno, proti interesom bogatih družb, ki kraljujejo nad naravnim bogastvom minnesotake države, toda v tej opozelji ne igra-

jo Slovenci nikakršne vodilne vloge, pač pa Finci in drugi narodi. Finci v teh krajih so politično mnogo bolj izobraženi, kot pa Slovenci. Tudi imajo menda po vseh naselbinah svoje prostore, kar imenujemo Slovenci "slovenski dom". V vsaj državi nimajo Slovenci ne enega takega poslopja, razven elyške Slovenske šitalnice, ki ima lastne prostore. Ako primerjate družabno življenje Slovencev v Minnesoti z onimi po drugih državah, boste našli veliko razliko. Vse to je plod obstoječih razmer, ki prevladujejo tu že desetletja.

Vse slovensko javno življenje — s malimi izjemami — se giblje v cerkvenem krogu. V vsaki večji naselbini je slovenska cerkev in duhovnik. Cerkev je imela v teh krajih jako lahke stališče, da se je utrdila. Družbinski uradniki so ji bili vsepovedni na roko. Pred več leti je rudniška družba na Elyju odrgala svojim delavcem kar od plače prispevke za cerkev; v tem so bili prisadeti tudi finaki delavci in razume se, da ni bilo pri Fincih nobenega navdušenega podpirati slovenske cerkev. Družba je valed vesteranskih protestov finake rudarje oprostiti od te "dolžnosti" in posreje tudi Slovence. V neki naselbini na Mesaba Range je družbo slovenske napredne jednote dalo v svojo zastavo aliko svetnice in vsa slavnost razvijta je imela popolnoma cerkven značaj. To se je zgodilo pred par leti. S tem ne mislim na javnost napraviti vtis, da so minnesotaki Slovenci terci-jalsko pobožni. Eni so že, toda v splošnem je stvar ta, da so bili cerkveni krogi edini, ki so se lahko svobodno gibali. Niti družbe, niti trgovski krogi jih niso ovirali v tem delovanju, pač pa so jih podpirali. Duhovniki, ki imajo največ prostega časa, so pa silno grešili s tem, da niso prav ničesar storili na kulturnem polju.

V stari domovini so toliko bolj, da so ustanovljali izobraževalna društva, šitalnice, telovadna društva, društvene doma itd., ter s tem vsaj deloma izobraževali narod, četudi v klerikalnem duhu. Slovenkine duhovnom v Minnesoti pa se je uselo dovolj, če ne padajo s priroke socialiste in napredne liste ter vbičajo ljudem v glavo verak fanatizem. Pridige, maše, misijoni, kriševa pota, karnivale, — to je bilo vse, kar so "napravili" za narod. Kot že preje omenjeno, se v Minnesoti ne pozna Slovencev, ker so jih šteje za "Avstrijeje". To je v prvi vrsti krivda slovenskih duhovnov, kar niso počutili ameriške javnosti o naši narodnosti. Duhovni so tisti, ki se jih v teh krajih po večini smatra za "predstavnike" Avstrije. Nodem trditvi, da so namimoma gojili "avstrijsko narodnost"; toda fakt ostane, da ji ni bilo prostovoljno utajiti. Po vseh naselbinah, kjer ima duhovščina absolutno moč nad narodom, se smatrajo Slovenci in drugi Jugoslovanci za Avstrijeje. V Calumetu ne vedo za Slovence. Vsi so poznamani pod imenom Austrians in slovenske cerkev imenujete "Austrian Church". Ravno to velja za Soloi. Nje boljše ni po železnem okrožju v Minnesoti. Tisti, ki so napredni ljudje, ki jih ima vsaka naselbina, ne pride valed svoje opazni razmer do nobene prave volje.

Ljudje čutijo more, ki jih tiče v tistem, toda ne vedo si pomagati. Agitatorji po postanejo valed takih razmer vedkrat okrajni rudnikali valed arde nad takim položajem. To se je posebno opazilo pri zadnjih delavskih bojih v Minnesoti.

Mnogi dopisniki so se svoječasno pritoževali v listih nad preobilno pitjem alkoholnih pijav med minnesotakimi Slovenci. "Blind pig" (slepa svinja) je bil splošno razširjen po vseh naselbinah. Vankda, ki je imel "fanta" na hrani, je prodajal pivo, vino, žganje in nekateri tudi amokke. Ljudje so prihli s dela in prihli piiti, ako ne v gostinlah, pa doma, kajti pijav je bila vedno dovolj. Ob nedeljah so prihli ljudje iz cerkve in popoldne so se pričelo pitje in ples po privatnih stanovanjih. Fantje so hodili v "vas" sedaj v eno in potem v drugo bilo in klicali pijav. Kdo minnesotakih rojakov ne pozna klica: "Prinaci ga se deset hadlov!" Temu pjančevanju niso krivi toliko ljudje sami, kot pa razmere in neznanje. Predavala se bila naznana stvar. Kar so štali, je bilo večinoma klerikalno žesopaje. Če se je od časa do

SLOVENSKO REPUBLICANSKO ZDRUZENJE.

Sedel v Chicago, Ill.

IZVŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostich, Filip Godina, Frank Kerže, Martin V. Konda, Ethel Kristan, Anton J. Terbovec, Joša Zavertnik.

NADESENI ODBOR:

Lodvik Benedik, Matt Petrovič, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR:

John Ermace, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravlja, Jacob Muba, K. H. Poglodich, Matt Pogorela, John Resel, Joseph Steblaj, Frank Svay, Frank Udovich, Andrew Vidrich, Stefan Zabrje, Leo Zakrajšek, Anton Zlogar, Joa. Fritz, J. Judnič, Jos. Ivanetič.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se dozdaj še niso priglasili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. — Naslov za pisma in članarja polijavje je slededi: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Clearo, Ill.)

časa vrtila kaka neznamna igra, jo je priredil cerkveni odbor v korist cerkve. Napredni rojaki so poskušali večkrat spremeniti te razmere, toda nalezeli so na tako velike ovire, da je bilo dele vsakej brez večjega uspeha. Mnogi rojaki so prihli valed svoje aktivnosti v namilost pri družbah in so morali zapustiti železno okrožje. Sedaj so suhači in reformatorski elementi "blind pigs" večinoma odpravili. Sploh ni bil nikdar postavno dovoljen, toda korupcija vse dovoljuje.

Z vsem tem opisovanjem ni moj namen napadati vero, ker... vera kot taka nima s stvarje ničesar opraviti. To izjavljam zato, ker se ljudem rado natveza, da se napa-da sveta vera.

V newyorikem nabožnem listu sem čital nekaj apel, naj se Slovenci v teh resnih časih združijo v borbi za dosego svobode našemu narodu. Pri tem stavlje pogoj, naj se ne napađa duhovnov in vere, pa bomo šli lahko akupaj. Mi ne napađamo, ker ne verujemo v osebne in zagrizene boje, nego prinalamo fakta. Slovenci, kateri čitajo naše liste in se zanimajo za naše javno življenje vedo, da nismo mi tisti, ki so napadali in vodili boje v najnižkotnejšem smislu; to je ljudi, ki so se posluževali umazanih napadov, denunciacij in drugih takih sredstev, morate ležati v valed vrstah. Ravno newyorik nabožni list je tisti, ki ni bil prav nič izbirčen v sredstvih za boj proti nam. Medtem, ko so nas prihli posivati na skupno delo, smo pa čitali v listih poročila, kako umazan baj in mahinacije vrše pristali S. N. Z. v Sheboyganu, Wis., proti pristalam S. R. Z. To so posledice vaše bojne taktike in ne naše.

V Minnesoti prihajajo različna glašala S. R. Z., med njimi tudi mnogo listov Prosvete in Eroletarca, zadnjega ne toliko, kot bi bilo želeli. Tudi "Prosveto" bo treba še bolj razširiti in jak upam, da bodo v tem oziru naši agitatorji storili v polni mazi svoje dolžnosti. Ljudje čitajo te liste in reči se mora, da jih vedno bolj razumevajo. Napredek ne more iti preko tukajšnjih rojakov neopasen.

S. R. Z. nima v teh krajih še svojih podružnic, dasiravno so vsi tisti Slovenci, ki razumejo položaj in se zanimajo za javno življenje, vsaki pristali Slovenskega republičanskega združenja; to lahko potrdira Vošnjak in Trošt, ker nimata izkušnje v tem oziru ki sta jih dobila na shodih. Na vsem shodu na Elyju so jima je dirketno povedalo, da se elyški rojaki pristali S. R. Z., ne pa Slovenske narodne zveze s njenimi najmanjši cilji. Na Elyju so tudi vrše priprave za ustanovitev lokalne organizacije. Vvsek, da nimamo po vseh naselbinah lokalnih organizacij, je lakati v tem, da ljudje, ki čitajo v rudnikih, le neradi vodijo take gibanja, ker morajo s tem riskirati svoje pozicije. Denunciacijstva igrajo pri rudnikih družbah veliko vlogo.

To je dobro, da si zapomnijo tisti, ki se čitajo, da nimamo nikakršnih lokalnih organizacij. Finančno podpirajo S. R. Z. tudi minnesotaki Slovenci, četudi ne toliko, kot je za stvar potrebna. Poleg tega se ne sme pozreti delstva, da je med našim narodom v teh krajih še precej avstrijskizma, kar je tudi plod prave znanje vagoje. Šepet drugi so, ki pravijo, da je S. R. Z. lovinistična organizacija, valed tega kar radikale ne morejo delovati zanje. Največ pa je brezbrižnost, ki je najhujša bolezen za delavstvo in za narod. To so ljudje, ki se ne brigajo prav

nič za položaj in v svoji akromontsi povdarjajo, "da ne moremo nič napraviti". Kar potrebujejo minnesotaki Slovenci, so neodvisni in zmorni agitatorji, ki bi v nekaj mesecih dela popolnoma predrugačili položaj. Za tako agitacijo pa so potrebna sredstva in močna organizacija. Upam, da se bo sčasoma tudi to izvedlo.

Slovenska narodna zveza ni dobila pri naprednih masah našega naroda v Ameriki nobenega uspešnega odziva. Valed tega so poskušali razširiti svojo organizacijo s pomočjo farozov, ki so dosedaj prav malo, (ali bolje rečeno nič), storili za narodno probujo in izobrazbo. Valed tega je za Troista in Vošnjaka boljše, da organizirata te naslednje elemente in jim izbijeta iz glav avstrijsko monarhistično vragojo, mesto da kritizirata tiste, ki so se še davno borili proti avstrijski tiraniji. Slovenskim duhovnom naj priporočita, da gredo med svoje pristaje in opravijo tisto, kar so zamudili, če se sploh da popraviti. S tistimi par podružnicami, ki sta jih tu ustanovila, nimata sama nikakršnega upanja, da bodo uspele. Naši pristali niso v njihovi organizaciji. Tisti ljudje, ki figurirajo v odborih njihovih podružnic, pa nimate niti znanja, niti volje za resno delo; tak je danes njihov položaj, in če ni drugačen, to ni naša krivda. Vse pritožbe morata nasloviti na tiste ljudi, s katerimi delujete. Seveda bi jima nič ne pomagalo.

Pravda bodo mogle tukajšnje slovenske naselbine korakati po poti napredka s drugimi slovenskimi naselbinami po raznih državah, če ne bi precej časa in dela. Pomagimo naselbine po Pennsylvaniji, ki imajo precej podobnosti s našimi, kar se tiče velikosti in obsebnosti. Kako vse drugače je njihovo javno življenje. Že skoraj v vsaki naselbini imajo svoj dom. Politično so organizirani, seveda na tako, kot žele družbe, pri katerih so apozajeni. Imajo vsakejaka kulturna društva. Vprajejo shode, predstave in veselice, ki so navadno združene tudi z drugim programom. In pri tem moramo povdariti, da tudi pennsylvanski Slovenci niso nikakršni propagatorji za prohibicijo. Proti zmernemu uživanju pijavče nismem bil na dom, pač pa sem proti čezmernemu pjančevanju. Povoz po bom nastopal proti reformatorski prohibiciji, ker ugrožava osebo svobodo.

Prvi in glavni pogoj za naš pretek pa je potreba ved industrijske svobode. Dokler ne bo te, bo delo silno težavno. Industrijska sužnost, težko kontrolirano delo po rudnikih, pjančevanje, ki je po plod preje imenjene mere, so znaki naše slabosti. Malo številno zavednih agitatorjev pa bo vršilo svoje agitatorično delo naprej; vsak najmanjši uspeh, ki ga bomo dosegli, nas bo približal končnemu cilju. Naše dolžnost je razširati naše žesopaje. Kjer mogoče, organizirajte študentska društva, ki naj goje te delo. Začetno delo pod izbirnimi okoliščinami je težko, tudi mi se ga ne smemo strahiti. Slovenci tudi vse, kar se sedaj da šteti, se Slovensko republikansko združenje.

S tem opisan ni bil moj namilni minnesotakih Slovencev. Povedal sem javnost naše slabosti in naše razmere z dobrim namenom. Peti hvalospoje tam, kje nismo na mestu, bi bilo brezbrižno. Predavajmo si sliki naših razmer tako, kakršna je in če ni kaj drugega, je je treba premeniti zate pa je treba dela. X X

NOVA KRIZA VETAJA V AVSTRIJI

(Nadaljevanje iz prve strani)

strijake čete skupno z nemškimi invadirale Ukrajinu.

Od tistega časa ni nobenih izpremenb. Opozicija v državnem zboru se ni pomirila in največji nasprotniki vlade so socialisti, ki se uvidevajo, da je vlada v pričo grožnje pruskim militaristov spravi svojo obljubo ponilno in žep in poslala čete v revolucionarno Rusijo.

Avstrijake čete se tako prepone z rebelnim duhom, da se vlada absolutno ne more zanesati na nje v slučaju velikega isbruha.

Avstrijake čete se tako prepone z rebelnim duhom, da se vlada absolutno ne more zanesati na nje v slučaju velikega isbruha. Du se pa Seydler izogne neprijetno možnost, da bi prošil kajzerja za nemške čete za potlačanje revolucije.

Medtem narašča nezadovoljnost med delavci vsled infamne invazije v Rusijo, množično se kručijo nemiri in isgrede, akcija — habebuška Avstrija sedi na kadočem se in bobnočem vulkanu.

JUŽNA RUSIJA ZA VOJNO BREZ OZIRA KAJ SKLENE MOSKOVSKE KONGRES.

(Nadaljevanje iz prve strani)

aretirale žlane ukrajinske bolševičke rade v Kijevu.

Bojevni duh bolševikov v južni Rusiji gotovo ne ostane brez vpliva na kongres sovjeta v Moskvi; obenem morda vzbudi revolucio-narne duhove med masami v zapadni in averni Rusiji, ki se sledijo v idejnih ekstremnih pacifistov.

Nadalje poročajo iz Švice, da je ljudstvo v Avstro-Ogrski in Nemčiji silno ogorčeno nad svoji ministri zaradi najnovejših slo-venih vladarjev v Rusiji.

750.000 oseb zapustilo Petrograd. Petrograd, 14. marca. — Izpraznjenje Petrograda se nadaljuje. Vse osebe vlade je že v Moskvi. Tehniški material vladnih institucij nakladajo na vlake kakor hitro je mogoče.

Obinski svet je izdal okleto, da mesto še ni v nevarnosti pred Nemci, toda ljudstvo ne sme poudariti agitatorjev in vohunov, ki nagajajo prebivalce.

Odmevi Wilsonove poslanice na Anglijo. London, 14. marca. — Wilsonov telegram ruskega sovjeta je dobil krepak odmev v angleški demokraciji.

Japonci se še niso odločili Tokijo, 14. marca. — Kolikor je znano, ni vlada storila še nobenega koraka glede sklepa na ekspedicijske čete v Sibirijo.

Nemčija bo anektirala Litvo. Kodań, 14. marca. — Iz nemških uradnih virov se poroča, da je nemška vlada zavrgla načrt za "neodvisno" litvinsko državo.

Kavkazija je proti brestlitovski pogodbi. Stockholm, 14. marca. — Začasná vlada kavkaške republike je sporočila turški vladi v Carigradu, da ne pripozna pogodbe.

VESTI Z BOJIŠČA.

(Nadaljevanje iz prve strani)

kah v Vogesih in Španiji. Od 11. marca so Nemci izgubili deset eroplanov v zračnih spopadih.

Italijanska fronta: Iz Rima poročajo o topniških bojih na planinah Tomazza in Aalago.

Palestina: Angleške čete so po zadnjem poročilu napredovale tri milje v okoliših palestinske obali.

15 parnikov potopljenih. London, 14. marca. — Admiralteta javlja, da so submarinovi in mine v prejšnjem tednu potopile 15 parnikov s skupno 1600 in več, ter tri franjevdce.

Ameriške vesti.

ŽELEZNIČARJA UBILA ŽELEZNIČARSKA DETETIVA.

Chicago, Ill. — Državni pravdnik je formalno obtožil železničarska tatova, da sta umorila železničarsko detektiva Barney Dolana in Peter Maloneyja, ki sta bila ustreljena na Indiana Harbor Belt železnici.

Arthur Waggoner, star 30 je napravil izpoved državni-nim pravdnikom Michael F. Sullivanu in John F. Higginsu. S svojo izpovedjo je obtožil umora strojevodja Robert Christiana.

Dolan je šel s Christianom in Maloney pred menoj. Christian je naskrat potegnil svoj samokres in oddal več streliv. Jaz sem oddal en strel na Maloneyja.

Dojan in Maloney sta lovila tatove, ki so kradli blago iz železniških voz. Našli ju mrtva na železniškem tiru.

Christian še vedno izjavlja, da je nedolžen. Aretiranih je bilo do 25 tatvine osumljenih železničarjev.

17-LETNO ARMENSKO DEKLE ZADAVLJENO V DRVARNICI.

Detroit, Mich. — 17-letno armenško dekle Arshalov Sumarnan so našli zadavljeno v drvar-

nici na šte. 90 Gouldove ulice. Našla je je Mary Simons, ki stane v prvem nadstropju v ravnosti hiši.

Okoli vratu je imela trikrat prgrajeno in zategnjeno platno. Zunanaj drvarnice je ležalo težko leseno kladivo z dolgim ročajem.

Chicago, Ill. — Domač prepričanje povzročilo, da je prišlo do bitke v italijanski naselbini, v kateri sta bila obstreljena dva policaja in dva Italijana.

BITKA V MALI ITALIJI.

Obstreljeni so: Detektivski seržant Michael Connolly, detektivski seržant Joseph P. Fogarty, Steve Antonelli in Dominik Pesaglia.

VELIKA BRITANIJA JE DOBILA NOVO POSOJILO.

Washington, D. C. — Ameriška vlada je posodila Veliki Britaniji \$200,000,000. Do sedaj je posojeni Veliki Britaniji \$2,520,000,000, vsem zaveznikom pa \$4,949,400,000.

PROHIBICIJA JE DOŽIVELA PORAZ NA VZHODU.

Chicago, Ill. — Brzojavna poročila naznanjajo, da je prohibicija zadobila precej hude udarce na vzhodu. Newyorška legislaturna je sklenila, da predloži zvezni prohibicioniški dodatek ljudstvu na splošno glasovanje v jeseni.

Legislaturna zbornica države Maryland je odklonila Weimerjevo prohibicioniško predlogo. S tem zaključkom je za letos onemogočena vsaka nadaljna akcija prohibicionistov v zbornici.

ZIVA ELEKTRIČNA ŽICA UBILA TRI OTROKE.

Providence, Ky. — Trije devetletni otroci so na potu v šolo prešli v dotiko z živo električno žico in obležali so mrtvi na tleh. Električar McCullogh je skušal rešiti otroke smrtneosnega toka in je pri rešitvenem delu zadobil precej hude opekline.

OVCE POGINJAJO, KER NI KRME.

Los Angeles, Cal. — Jove Lane, pomožni davkar, se je vrnil s otoka San Clemente, kjer se je mudil po opravkih. Lane izjavlja, da vsaki dan pogine od 50 ovac na otokih, ker ni krme.

ŽIVILSKA UPRAVA UVUDE PREISKAVO PROTI MLINARJEM.

Washington, D. C. — Živilski upravitelj Hoover naznanja, da je bil imenovan odbor, ki ima nalogo, da preišče pritožbe proti tistim mlinarjem, ki so obtoženi profitarstva.

AMERIŠKO VODNO LETALO USPEN.

Washington, D. C. — Poiskovali so prvo vodno letalo, opremljeno z motorjem svobode, in ga sprejeli. Izdelanih je več takih letal, ki jih porabi mornarica pri lovu na nemške potapljače in drugih važnih operacijah na morju.

Uradniki, ki imajo vpogled v produkcijo letal, izjavljajo, da so zadovoljni s sedanjimi uspehi.

NESREČE V ZRAKU.

Norfolk, Va. — Prapoščak M. L. MacNaughton je padel z vodnim letalom in visočine 300 čevljev in utonil. Kadet Malcolm Stevenson, ki je bil s njim v letalu, je dobil lahke poškodbe.

Temple, Tex. — Kapitan B. H. Fournier je lahko ranjen, kadet G. W. Adams ima zlomljeno nosko, kadet E. M. Hawley je pa poškodovan v hrbtnici, ker je zrakoplov na poletu iz San Antonia padel iz visočine 3,200 čevljev na tla.

Chicago, Ill. — Domač prepričanje povzročilo, da je prišlo do bitke v italijanski naselbini, v kateri sta bila obstreljena dva policaja in dva Italijana.

SPONLADANSKI IZPAHKI.

se običajno v zvezi s boleznimi, pekočimi in erbočimi občutki na koži, ki upivajo zelo neprijetno na bolnika. Včasih se tak izpahkov kar prenosa na nos.

Severa's Skin Ointment. (Severovo Mazilo za kožne bolezni) Izvratno zdravilo pri takih izpahkih na koži, ker vam hladi kožo in manjša erbenje.

W. F. SEVER & CO. CEDAR RAPIDS, IOWA.

NAPREDEK.

"Prosveta" píše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš s njenimi idejami, podpiraj trgovalo, ki oglašajo v Prosveti. V salogi imam vse za vsakdanje potrebe.

ANTON KORNIC, Karminka, Pa.

RADA BI IZVEDEL.

za rojaka Franka Matkoviča. Pred dvemi leti je bil v East Helena, Mont., in pred nekako petimi meseci je bil na Bingham Canyon, Utah.

RADA BI IZVEDELA.

kje se nahaja Jakob Matek. Na hrani imam njegovega otroka in vsled tega bi rada vedela za njegovo naslov. Čenjeni rojaki in rojakinje, če kdo ve za njegov naslov, naj mi ga naznani, izplačala mu bom \$10.00 nagrade.

Očeta Mollingerja čislajo. Naravna pota se ne daje sbojiti s sloveški sposobnostjo. Očeta Mollingerjevo slovitost zdravilo so izpoznali bolniki, ki je bil on usojonar po zapadni Pennsilvaniji.

The New River Company. Ta družba ima 15 premogorovov v premogorovnem okraju New River. Večinoma se nahajajo ti rovi poleg Selesence, kar daje ugodnost za vnosne in vankdanje delo.

NORTH SIDE STATE BANK. IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00. Je izredno pripravljen in osumljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 8. aprila 1894. GLAVNI STAN: 2827-28 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. UPRAVNI ODDEL: Predsednik: John Vojgr, box 250, La Salle, Ill.

DR. JOS. V. GRAHEK. edini slovenski zdravnik in rancelnik v Pannilvaniji. Zdravi vse otročje, ženake in moške bolezni.

KELO KORISTNE STVARI. Raspolijam razne suhe rože in druge pripomočke ki so opisani v knjigi "Domači zdravnik".

Dr. Koler SLOVENSKI ZDRAVNIK. 636 Penn Av., Pittsburg, Pa. Imamo vse zdravilne in zdravilne stvari, ki so potrebne za vsakdanje potrebe.

PROF. DR. MULLIN ZDRAVNIK — SPECIALENT ZA SLOVENCE. 411-4th Avenue (NA SPROTI POSTE) PITTSBURGH, PA. Električna pregledna s k šarki.

The New River Company. Ta družba ima 15 premogorovov v premogorovnem okraju New River. Je izredno pripravljen in osumljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

VELIKA VAS ROMAN

Francois spisal EDGAR MONTEIL
Pisavnik F. K.

(Sledilci)

"Vi mi torej nočete storiti te usluge, gospod notar?"

"Ali, moj ljubi Bergerou, ko pa nič ne vem... Vidite, storili bi boljše, če bi prodali polje meni. Zdravi bodite, pa če bodete kdaj kaj rabili, pridite k meni, videli bodete, da je veliko boljše ineti opravlja z notarjem Chanatom kakor pa z gospodom Veranom in Monestrelom.

Na svidenje, ljubi Bergerou!"

XII.

Županske volitve.

Ko je bil Bergerou na tak način odslovljen, stopil je takoj k Galtieru, da mu je poročal, kaj se je zgodilo.

"Če bi mi povedali preje svoj namen, bi vam povedal, da je pot zastoj," odgovori Albert, "poznam te poštenjake. Kdaj pa pride stvar pred mirovnega sodnika?"

"Jutri, gospod Albert."

"Po razpravi pridite takoj k meni, videla bova, kaj se da narediti. Kaj pa je novega v Marcollinu?"

"Nič posebnega, gospod Albert."

"Veste kaj prijatelj, vaš župan je za nič, on je bonapartist, gledati morate, da dobite drugega, sedaj so volitve tu."

"Da, vsi upamo, da bo izvoljen drugi."

"Na svidenje torej jutri!"

Albert je delal neumorno; ves svoj čas je žrtvoval agitaciji. Zdel bi se mu skoraj rop splošnega blagostanja, če bi se pečal sedaj z zasebnimi stvarmi, kakor tožbam in enakimi opravili.

"Pred vsem mora izpolniti slovek svojo državljansko dolžnost," je rekel, "kajti od tega zavisi blaginja države, republike."

Prihodnjega dne mu je poročal Bergerou, da se Monestrel ni odvalil njegovemu povabilu, da ni prišel k mirovnemu sodniku.

Albert mu je svetoval, naj vidi tožbo v Saint Marcollinu.

"Hočem vas tam zastopati, in ne pojde temu Monestrelu po sreči. Odvetnik, ljubi prijatelj, vas ne bo stal nič, ampak — pod enim pogojem."

"Prosim, kar govorite, gospod Albert."

"Nimate storiti drugega, kakor vplivati na prijatelje in znance, da izvolijo republikanskega župana, najnaprednejšega moža iz občinskega sveta."

"Računajte na me, gospod Albert."

Albert Galtier se je veselil obljube, vendar pa je računal le sam na sebe, bil je neumorno delaven. Obiskal je svoje prijatelje in jih naprosil pred njim pisati na one občinske možje, v različnih vaseh, s katerimi so bili znani. Šel je navdušeno s Pavlom in Crillonom na lov, v resnici le za to, da ne bi zbudil pozornosti, ko se je oglašal pri kmetih in v gostilnah. Obdeloval je tam kmete v svojem smislu in jih skušal pridobiti, da so se odločno izrekli, kako bodo volili.

Toda kljub njegovemu napornemu trudu se mu ni posrečilo, zbuditi strasti tako, kakor se mu je zdelo potrebno za dober izid. Kmetje te okolice so jako hladnokrvne narave in gospod pl. Slepč, ki je tudi s svoje strani agitoval za klerikalno stvar, se ni jezil malo na te "trde buče", kakor jih je imenoval. Kmetje se niso hoteli ogreti na za to ne za ono stran.

Štiri občine so imele že republikanske župane in njih zopetna izvolitev je bila gotova. In bili so tudi res izvoljeni, toda tudi v drugih okrajih ni bil Albertov in njegovih prijateljev trud zaman. Vse občine okraja so volile republikansko, samo glavni okraj Roybona je obdržala svojega sedanjega župana, starega ljajaka Chanata.

Prijatelji so se veselili zmage, dasi jih je jezilo, da je Roybona podlegla.

"Edina tolažba je," pravi Galtier, "da imamo samo mi bonapartiste s tem bomo tudi še ob računali."

"Najbolj me veseli," pravi Crillon, "da je bil ves Slepčev trud brez vpeha."

Vendar, kljub odločni republikanski zmagi, se duhovščina ni dala oplasti, bolj kakor preje so obdelovali kmete, ozmanjvali a prišne konce republike in povratek zakonitega kralja.

Republikanci niso imeli sesti k počitku, morali so čuti, kajti sovražnik je bil tem nevarnejši, ker je pričel delovati akrovno, takorekoč pod zemljo.

All republikanci niso obupali, saj so imeli vendar svojo zvezdo vodnico, Gambetta, in Gambetta je šel.

Ravnokar je imel v Bellevillu, govor, ki je zbudil povsod navdušenje. Povsod, v najmanjšem kraju so ga brali, se razgovarjali o njem in ga ponavljali. Posebno eno mesto je našlo v srcu republikancev odmev. Glasilo se je:

"O, bilo bi lepo zmagati s enim udarcem, z nekoliko hrabrostjo spremeniti tok sveta, upati, da zadostuje ena vojna, da dobe nove postave veljavo, bilo bi lepo, toda dotikljaj s čarobno palico ni še povzročil nikjer socialnega prevrata. Treba je upoštevati upor, in ta upor je velik dovolj, da zbudijo našo pozornost. Toda ne tožim ravno radi tega, kajti prav strast zavaja naše nasprotnike in neumnost, ki jih stavi v oči domovine niže, in če primerja kdo brezmejno strast in slepo nastopanje reakcionarnih koalicij z zmernostjo in modrostjo republikanske stranke, mora priti do prepričanja, ne samo Francija, temveč cela Evropa, ves izobražen svet se postavi na stran svobodoljubne stranke."

"Ima prav," reče Crillon.

"Res," pravi Galtier, "ne smemo biti nasilni, ali ne smemo se postiti striči kakor ovce. Moramo se jim postaviti v bran. Da smo sedaj zmagali, se imamo zahvaliti našim pomožnim četam, kmetu. Sedaj so še samozavestni, ali to bodo kmalu izgubili, če jih ne branimo pred črnuhi, če jim ne dokažemo, da imamo več moči, kakor pa reakcionarci."

"Da brezpogojno moramo spraviti naše nasprotnike k molčanju," pravi Pavel.

"Da nam nazadnje ne zavežejo oni ust," popolni Albert.

"Ničvredni Chanat se pa veseli vseeno, nje-mu prvemu moramo sedaj stopiti na prste."

"Sicer se lahko zgodi, da nam vlada dinastija Chanat še nadalje. Ne, tega ne smemo pripustiti."

"Nikdar!"

"In ta zoprni volun Felibien, soprog predražestne Eme . . ."

"Chanat bi bil lahko njegov roditelj, podoben mu je za las . . ."

"Novica, gospoda moja," pravi Malaus, ki je ravno vstopil. "Chanat je prodal svojo pisarno."

"Laforetu!"

"Ne ravno Laforetu, ampak njegovemu bodočemu zetu, mlademu Provieromu iz Grenobla, ki poroči v štirinajstih dneh Laforetovo hčer."

"Chanat je pa gotovo zopet na zgubi!"

"On miali s svojim zetom ustanoviti banko, bo notarju vas opravila, ki bi jih oni lahko naredil na dostojen način, odzvel in njih izpeljal po svoji blagi volji."

"O, nova bankirja hosta vlačila ljudem kožo čez ušesa!"

"Smo ga vsaj prosti kot notarja, saj je odko-doval ves stan."

"Gledati moramo, da se ga oprčimo tudi kot župana — in to bomo!"

"Le ne bodite preveč samozavestni in zmage gotovi, stari ljajak se ne bo dal tako lahko ostresti."

"Jaz sem gotov," reče Albert, "reakcija je doživela, naj se obnaša še tako divje, bodočnost je naša!"

"Ali paziti moramo temboj."

Gotovo, in Gambetta čuje, ta nas bo učil, kaj imamo storiti."

XIII.

Lov v Chambaransu.

Po županskih volitvah je vladal v političnem boju precejšen mir in člani kloba, ki so bili vsi strastni lovci, so se smeli udati zopet nekoliko zabavi in so sprejeli z veseljem Albertovo povabilo na lov v Chambaransu.

"Ana," je rekel Pavel svoji nevesti, "prifredimo v gozdu obed, ti in mama se popeljeta z Albertovim vozom in poskrbita, da dobimo lačni lovec pogrbeno mizo, bilo bi pa dobro, če bi si dobile pomočnico, na primer Lucijo — ali me razumeš?"

"O, razumem te," pravi Ana veselo, "seveda mora biti Lucija zraven — samo če jo hodo pustili stariši . . . No, jih še pregovorim, le pusti to meni."

Ana je hitela k prijateljici.

"Lucija, ves dan bomo v gozdu, to bo prijeto, moraš iti z nami."

"Ne želim si nič boljega," odvrne Lucija, "ali bojim se, da me mati ne bo pustila."

"Ne pozabi, da prineseš polno divjačine domu," reče Ana smeje.

Lucija se tudi nasmehne.

Toda Ana je poslala raje svojo mater k Monestrelom.

"Pustim naj Lucijo ves dan zunaj brez mene!" zaklikne gospa Monestrelova, "vi se najbrže šaljite."

Monestrelovi so sicer dovolili, da je Lucija obiskovala Ano in se š njo izprehajala, toda na izlet za cel dan in toše celo v družbi gospodov, to se je zdelo Lucijini materi prenevarno.

"Ne, ne," ponovi, "to ne gre na noben način . . ."

"Zakaj?" vpraša gospa Crillon, "saj moja hči tudi pojde, sploh pa bom spremljala jaz dekletu."

"O, saj veste, da nimam nič proti temu, če gre Lucija k vam, ali izlet! Ne morete biti doklicam vedno za petami in krepost take deklice je krhka, kakor steklo, tako pravi gospod župnik."

"Krepost vaše hčere gotovo ne bo krhkejša, kakor pa ona moje hčere, in ker vzajem svojo hčer s seboj . . ."

"S svojo hčerjo naredite lahko kakor hočete, ali moje varujem sama najbolje."

"Ali ne delajte vendar sitnosti, jutri zjutraj pridem po Lucijo, pa je."

"Vi se šaljite."

"Mi ne pride na misel, zdi se mi tem bolj, da vi ne mislite resno."

"Kaj pa je," vpraša Monestrel, ki je pravkar vstopil.

"Gospa Crillon hoče na vsak način vzeti Lucijo s seboj, pojdejo na lov," razloži Monestrelovka.

"Moja hči in jaz poneševе lovecem živč v gozd, imela bomo polne roke dela, zato nam hi Lucija pomagala. Pavel Goubault je obljubil Ani, da ves svoj plen odstopi Luciji."

"Ali si šli," pravi gospa Monestrel svojejau možu, "mladi možje bodo tudi zraven."

"Pavel je vendar Anin zaročenec," pravi gospa Crillon.

Monestrel ni pazil ne na opazke svoje žene ne na Crillonove, misel, da dobi divjačino, je vplivala, da je pozabil na vse.

"Ali Lucija res prinese divjačino?" vpraša pohlepno.

"Gotovo, in še mnogo."

"Tudi zajca?"

"Najmanj enega."

"Zajca imam najraje."

"Toda . . ." prične dogovarjati njegova žena.

(Dalje sledi.)

GENERAL CROWDER PRIPOROČA, DA KONGRES POHITI Z VOJAŠKIMI ZAKONI.

Washington, D. C. — General Crowder, legislativni zastopnik vojnega tajnika Bakerja, je razložil senatnemu odseku za vojaške zadeve, da pohiti z zakoni za narodno obrambo.

Pri vojaškem nabornem zakonu je treba napraviti več sprememb, da pozovejo novince k naboru za narodno armado. Številni novincev ne bo razdeljeno po državah, ampak po razredih. Določiti je treba, da so podvrženi vojaškemu naboru vsi mladeniči, ki so po 5. juniju lanskega leta dosegli starost 21 let.

General Pershing je priporočil, da se opusti posebna petdesetodstotna odškodnina za letalce. S priporočilom se strinjata general Crowder in vojni tajnik Baker, češ, da letanje v zraku ni nič bolj naporno in nevarno delo, kot opravljanje službe v strelskih jarkih.

George Creel, predsednik odbora javne informacije, je postal predsedniku Wilsonu spisan protest proti novi metodi vojnega departamenta pri priobčevanju izgub, po kateri niso priobčene adrese padlih vojakov. Odbor je odklonil nadaljno delo s imenikom padlih in ranjenih vojakov, češ, da imeniki nimajo urednosti za časnike in javnost.

Predsednik studira to vprašanje od vseh strani, toda sodijo, da se izreče, ko dobi popolno poročilo generala Pershinga o stvari, ki ga pričakuje.

S pripravi za pojačenje obrambe v zraku ob atlantiškem obrežju so pričeli. Vojni departement je imenoval vojaško komisijo, ki ima nalogo, da izbere ob atlantiškem obrežju pripravna mesta za letalske škvadrone in zrakoplovne kompanije.

Na konferenci zveznih in državnih uradnikov so razpravljali o odpravi visokih državnih pristojbin za tovarne avtomobile, ki prevažajo vojni material.

Vprašanje je prišlo na dnevni red, ker je bila prisiljena neka transportna kompanija, ki prevažala vojni material na avtomobilih med Baltimorem, Philadelphijo in New Yorkom, ustaviti prevažanje v Marylandu, ker so pristojbine za tovarne avtomobile previsoke.

V Marylandu in drugih državah porabijo te pristojbine za vzdrževanje deželnih cest. Državni uradniki izjavljajo, da težki tovarni avtomobili, naloženi s težkim tovorom, uničujejo ceste, radi tega bi morala zvezna vlada pomagati, da so ceste v dobrem stanju. Zvezni uradniki so temu nasprotno izjavili, da so tovarni avtomobili in vodna pota edina sredstva, s katerimi se lahko zadovoljno reši transportni vprašanje.

BLATO IZ VIŠJE DEUŽE.

Brighton, Colo. — Znano umazano perilo iz Finebergove gostilne, v kateri je bila neka bogatinka po imenu Mrs. Nolan okradena za diamante, ko se je nahajala v gostilni v družbi katoliškega duhovna Burkeja, se je pralo pred sodiščem.

V zaključnem govoru pred porotniki je pravnik John W. Gillepsie podal o tej škandalozni aferi takolsliko:

"Father Burke pravi, da se je peljal z Mrs. Nolan, oženjena žena po enajsti uri v zorno gostilno, ker se je pakvaril mehanizem, je vstopil pri sprednjih vratih v gostilno. To je prva laž, ki jo je povedal. Resnica je tale. Pomolil je svojo glavo notri pri sprednjih vratih, Fineberg ga je pa peljal zunaj in naokoli do privatne sobe, v kateri je hotel biti. Duhoven ni nikdar vstopil skosi sprednja vrata v tisoč letih."

"Ti ljudje so izvršenci družbe Nevarni so, ker so malo izobraženi in olikani."

"Ali sta bila pijana? Pričala sta, da sta izpila dve pinti šampanja, preden sta šla tje. Natak Schuenberg je pa pričal, da sta izpila tucat ali še več čašic šganja. Fineberg je njima dal tudi še več pijače."

Zagovornik Waldron, ki je slišal Gillepsleju, je rekel:

"Rev. Garret J. Burke je glavni junak pri tej predstavi. Na Novega leta je ta duhoven pobral desetice in niklje od revnega ljudstva v njegovi fari. Potem je šel

v Finebergovo gostilno, kamor prihajajo ljudje iz šlovaških niš, in je napravil račun za sto dolarjev."

LADJE GRADE HITRO.

Washington, D. C. — Ladijski odbor je podal poročilo, da gradnja jeklenih ladij hitro od rok.

V februarju je bilo dograjenih in postavljenih v službo sedemnajst ladij, ki odrinejo 120,7000 ton vode. Dovoljenih je bilo skoraj dvakrat toliko ladij kot v januarju, kajti dogradili so jih le devet, ki nosijo 75,541 trive teže. V marcu pričakujejo, da bo dograjenih tri in dvajset ladij, ki bodo odrinele 188,275 ton vode.

V morje spuste skoraj ravno toliko ladij, kot jih dograde. V januarju so jih spustili v morje šestnajst, petnajst v februarju, v marcu jih pa spuste v vodo pet in trideset.

V državah Washington in Oregon lahko dograde 400 do 500 lesenih ladij. Tako so izjavile priče

pred senatnim trgovskim odborom.

CENE ZA PREMOG BODO VE VIDIRANE.

Washington, D. C. — Kutivna uprava naznanja, da revidira premogove cene za države Iowa, Colorado, Utah, Wyoming in Montana. Nove cene bodo najbrž stopile v veljavo prvega aprila.

Maksimalne cene za premog iz rudnikov v Mariou, Bonna in Appanoosu, Iowa, bodo sledile: \$2.75 za "run of mine", \$3.10 za izbrane kose, \$2.00 za presejan premog. Sedaj so cene za tono premoga sledile: \$3.15 za "run of mine", \$3.40 za izbrane kose in \$2.90 za presejan premog. Cene veljajo za premog pri rudniku.

Cene za premog, ki prihaja s premogovega polja pri Des Moinesu in Anbiju, Iowa, ostanejo nespremenjene.

"PROSVITA" vsak teden izdaja brezplačno, namreč štiri do pet strani vsakega dne, za vsakega od bralcev. Naložite vsaj

NA FRONTI

HILLMAR

Industrijski uničujoče vrste tabak in ogledalnih cigaret na svetu.